
КРИТИКА ТА БІБЛІОГРАФІЯ

Яким Горак

НОВА КНИГУ ПРО П'ЯНІСТКУ ГАЛЮ ЛЕВИЦЬКУ*

У музичному середовищі Львова вже стало гарною традицією видання серії монографічних збірників статей та матеріалів, присвячених діяльності видатних музикантів різного часу. Чи не найбільше таких видань маємо про п'яністів: вже побачили світ збірки про Олександра Ейдельмана, Олександрю П'ясецьку-Процишин, Самуїла Дайча, Олега Криштальського, Марію Крушельницьку, Любку Колессу. Цінність і потрібність таких видань не викликає сумніву: вони дають поняття про стан наукового дослідження діяльності музикантів, а публікації джерельних матеріалів (епістолярію, мемуаристики, хронографу концертних виступів, рецензій на концерти, методичних праць чи публікацій самих музикантів, бібліографії, списку учнів тощо) увиразнюють масштаб їх діяльності, їх людські характеристики та внесок у різні галузі музичного життя як Львова і Галичини, так і України. а іноді й світу.

Нещодавно серія таких видань поповнилася збіркою про п'яністку, педагога, громадського діяча Галину Левицьку (1901–1949). У невеликій за обсягом, але дбайливо щодо змісту і ошатно поліграфічно виданій книзі упорядник – викладач Львівської середньої спеціальної музичної школи ім. С. Крушельницької Тетяна Воробкевич – згромадила під одну обкладинку багатий різножанровий матеріал (як публікований раніше, так і напрацьований останнім часом і потребує введення в науковий обіг), який комплексно характеризує п'яністку як людину і музичного діяча. Це наукові дослідження виконавської діяльності та професійних контактів п'яністки (статті Наталії Кашкадамової та Оксани Дітчук «Концертна діяльність та виконавський стиль п'яністки Галини Левицької», Н. Кашкадамової «Василь Барвінський і Галина Левицька – співпраця для української культури», Олега Криштальського та Оксани Шпот «Про Галину Левицьку»), її громадську і педагогічну діяльність директора музичної школи для обдарованих дітей (статті упорядника видання «Професійна музична школа для обдарованих дітей (1939–1941) та її перший директор Галина Левицька», «Українська професійна освіта у Львові в ХХ ст. та перші директорки КМШ – п'яністки Галина Левицька і Ольга Бережницька»), спогади сучасників (Антоніни Струтинської, Василя Барвінського) та учнів (Олега Криштальського, Анни Звонко), передрук публікацій Галини Левицької (шкода тільки, що з уваги упорядника випала ще одна публікація

* *П'яністка та педагог Галина Левицька*: Матеріали обласної конференції викладачів фортеп'яних відділів музичних училищ та мистецьких шкіл, присвячена пам'яті Галини Левицької (Львів, 6 жовтня 2004) / редактор-упорядник Тетяна Воробкевич. Львів 2012. 100 с.

Г. Левицької – нотатка про виступ Олександри Деркач¹), а також добірка документальних матеріалів (хронограф концертних виступів п'яністки, бібліографія рецензій на концертні виступи Г. Левицької, накази дирекції Консерваторійної музичної школи (1940–1941).

Цінність пропонованої книги вимірюється в кількох аспектах. По-перше, у статтях і матеріалах книги, написаних Наталією Кашкадамовою та за її спів-авторства, зібрано, систематизовано і запропоновано багату панораму її концертної діяльності, а на цій основі здійснено фахову оцінку виконавському стилю п'яністки. Ці статті (хоч і не вперше опубліковані, а передруковані з раніше виданих збірок наукових статей) – науково обґрунтовані, логічно викладені з належним дотриманням вимог наукового апарату – є міцною підвалиною збірки цілісної панорами діяльності Г. Левицької і підсилюють враження від цієї панорами.

По-друге, у зв'язку з діяльністю Г. Левицької у статтях упорядника – Тетяни Воробкевич – вперше окремо розглядається історія створення та початкові роки діяльності Консерваторійної музичної школи (КМШ), якої директором та педагогом була п'яністка. Такий розгляд викликав потребу опублікувати, а водночас увести в науковий обіг документальний матеріал – накази дирекції школи. Осмислення цього масиву документів по-новому висвітлило генезу ще одного львівського музичного закладу, відомого нині як середня спеціальна музична школа-інтернат ім. С. Крушельницької. Створена на основі документів таблиця педагогічного персоналу школи тих років (с. 28–32) має стати поштовхом до дальших наукових досліджень персоналій педагогів школи, серед яких як чимало видатних в українській музичній культурі особистостей, так і ще мало- або зовсім невідомих постатей.

Доповнює огляд діяльності КМШ невелике дослідження про наступницю Г. Левицької на директорській посаді – Ольгу Бережницьку. Невелика, фактично містка біографічна довідка також дає орієнтири для майбутніх досліджень гілки незнаного і недослідженого, але так багатого роду на діячів-учасників процесу українського музичного мистецтва.

Віддаючи належне здобуткам видання, ініціативі і зусиллям упорядника Т. Воробкевич, все ж книга зраджує певну недосвідченість упорядника у підготовці такого типу видань. Наслідком цього – окремі (іноді прикрі) хиби, на які варто вказати задля уникнення їх у майбутньому. Маю на увазі поперед усього невдале розміщення матеріалу у збірці: наукові статті (4) та додатки, які за обсягом складають дві третини видання і містять вперемішку наукові статті, і передрук публікацій Г. Левицької, мемуари, і добірку документальних матеріалів. На мою думку, видання стало би структурно стрункіше і краще сприймалося, коли б упорядник перегрупувала ці матеріали.

Публікація документальних матеріалів (передрук статей Г. Левицької, наказів дирекції школи) потребує наукового апарату (коментування) – інформації про персоналій, події та їх обставини, згаданих у матеріалах, про стан і місце збері-

¹ Г. Левицька. Леся Деркач // *Назустріч* (1937/9, 1 травня), с. 7.

гання оригіналів документів (наприклад, наказів) – і обов'язково іменного покажчика. Такого апарату у книзі нема. Розумію, що така пошуково-уточнювальна робота ніколи не має кінця і могла би відтягнути видання книги на роки – з одного боку, а з іншого – далеко не все є можливість перевірити. Але гадаю, що певну кількість персоналій, фактів вдалося б прокоментувати навіть на підставі доступних документів і досліджень. Це сприяло б піднесенню наукової вартості видання і принесло б не одне відкриття. Крім того, на сторінках книги часто зустрічаються багатокрапки (с. 75–77, 94, 99) – наслідки купюр, причини та істотність якого необхідно було б теж обумовити

Науковий апарат у такого типу виданні повинен бути уніфікований. У збірці оформлення наукового апарату кожен раз інакше. У статтях Н. Кашкадамової, О. Криштальського та О. Шпот його винесено у посилання вкінці статей, а список літератури не наводиться; у статтях упорядника видання наприкінці наводиться список літератури, на який покликання оформлені у вигляді виносок, а крім того – покликання ще наводяться в тексті у квадратних дужках (як на с. 27, 32, 33). До всього, оформлення покликань, списки літератури наскільки різні щодо міри точності і конкретизації у бібліографічному описі (характерні приклади – на с. 75, 89), що часом складається враження, що окремі автори не ознайомилися *de visu* з матеріалами, на які покликаються.

Заслужовував би також ретельнішої перевірки і точності подачі фактаж в окремих матеріалах. Не кажу вже про факти тяжкодоступні до перевірки (як, наприклад, родоводи діячів, хоч і про них можна знайти точнішу інформацію²), але годі пояснити допущення помилок у відомих у музикознавстві фактах. Так, на сторінці 86 зазначено, що «у 30-х роках відбув [віолончеліст Богдан Бережницький. – Я. Г.] велике концертне турне з В. Барвінським у Радянській Україні». Адже відомий факт, що турне відбулося 1928 року і В. Барвінський розповів про це турне у своїх «Враженнях з побуту на Україні»³. У тому ж матеріалі (Т. Воробкевич «Українська професійна музична освіта») на сторінці 78 видання сказано: «10 червня 1903 р. патріотично настроєні молоді люди Володимир Шухевич, Степан Федак, Ярослав Вітошинський, Олександр Бережницький, Роман Ганітчак і Станіслав Людкевич, які, крім гуманітарної професії активно здобували музичну освіту приватно або в австрійських музичних учбових закладах, заснували «Союз співацьких і музичних товариств», так званий «Союз Боянів», а також опублікували в пресі устав товариства». Наведені факти на підставі архівних документів

² На сторінці 80, інформуючи про родовід Галини Левицької, упорядник пише про Марію Левицьку, яка була «дочкою Кліма Вахнянина, молодшого брата композитора Анатолія Вахнянина». Клим Вахнянин був старшим, а не молодшим братом композитора. Документальне обґрунтування дає видання: В. Качмар. *Нариси історії нашого роду*. Львів 2009. Тут на основі документів реконструйовано генеалогічне древо родини Вахнянинів, дані біографічні довідки про її представників і спокревлених з нею родин.

³ Дивись: В. Барвінський В. *З музично-письменницької спадщини* / упоряд. Володимир Грабовський. Дрогобич: Коло, 2004. с. 10–103.

вже неодноразово з'ясовувалися і уточнялися⁴. До речі, серед списку літератури, поданого до статті (с. 89), зазначена монографія З. Штундер про С. Людкевича, де чітко йдеться, що «Союз Боянів» було утворено 1901 року⁵. У зв'язку із тривалим (2 роки) затвердженням статуту, він не міг почати офіційної діяльності. Лише коли в травні 1903 р. статут було затверджено, товариство було назване «Союзом співацьких і музичних товариств». На підставі яких джерел подано дату заснування 10 червня 1903 року, – невідомо, бо перші загальні збори товариства відбулися лише 28 червня 1903 року. Що ж до публікації статуту, варто було подати його точну назву («Шкільний устав Вищого музичного Інституту під управою «Союза співацьких і музичних товариств» у Львові») і покликання на місце публікації – газету *Руслан* (1903/192–202).

Потребує також корекції твердження того ж автора про те, що «німецька окупаційна влада закрила у Львові усі вищі учбові заклади та музичні й художні школи» (с. 83). Подібне твердження висловлено також на с. 33. Жоден з матеріалів збірника не згадує чомусь той факт, що 1942 року під назвою «Державної музичної школи з українською мовою навчання» у приміщенні колишнього Вищого музичного інституту (вул. Шашкевича, 5) було відновлено діяльність Вищого музичного інституту. Директором цієї школи був Василь Барвінський, а Галина Левицька була у ній одним із педагогів-п'яністів⁶. Попри те, що цей факт не вписується в твердження дослідниці, цікавим було б також простежити, чи не була ця школа продовженням школи, веденої Г. Левицькою.

Більшість із наведених зауважень не впливають істотно на зміст книги, та все ж – з огляду на адресат її в першу чергу музикантам-фахівцям, науковцям – знижують вартість видання. А сама книга, її зміст, документальна цінність заслуговують усілякого схвалення і підтримки. Видання представляє не лише внесок Галини Левицької в музичну культуру Львова, але й цікавий, своєрідний контекст її діяльності, а навіть – окремих постатей з цього контексту. Це дуже вагома і цінна риса книги, яка є заслугою упорядника видання. Поширення (необхідність якого безсумнівно) такої книги буде потужним фундаментом для презентації мисткині так різнопланової і багатогранної діяльності на Східній Україні і визнання, поцінування її заслуг не лише у галицькому, але й у всеукраїнському масштабі.

⁴ Див.: Протоколи Музичного товариства ім. М. Лисенка // ЦДАЛ, архів Іл. Гриневецького (ф. 867), спр. 24; Л. Мазепа *Шлях до музичної академії у Львові*, т. 1: *Від доби міських музикантів до Консерваторії*. Львів: Сполом 2003, с. 213–257. Я. Горак. Вищий Музичний інститут: історія заснування і діяльність першого десятиліття // *Musica huta*, ч. 2. Львів 2005, с. 13–41;

⁵ З. Штундер. *Станіслав Людкевич: Життя і творчість*, т. 1: 1879–1939. Львів: ПП «Бінар», 2005, с.148.

⁶ Про це: Львівська музична школа // *Краківські вісті* (1942/44, 4 березня), с. 4 (підписано: Зет).